

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Meddelelse fra Bestyrelsen.

Om Valget paa Selskabets Embedsmænd for Aarene 1876—80 er udstedt følgende Erklæring:

Ved Optællingen af de indkomne Stemmesedler til Valg af det jyske historisk-topografiske Selskabs Embedsmænd fandtes, at de fleste Stemmer faldt paa den hidtilværende Bestyrelse, som saaledes blev gjenvalgt, hvorefter Adjunkt Heise, Arkivar O. Nielsen, Gehejmeetatsraad Trap og Cand. jur. Secher havde de fleste Stemmer og saaledes blev Suppleanter.

Til Revisor i Stedet for Branddirektør Carstensen, der er afgaaet ved Døden, valgtes Adjunkt Juel, og Suppleanter bleve Apotheker Strøyberg og Gaardejer Gaardboe. Til Decisor gjenvalgtes Kjøbmand L. K. Kier, og Suppleanter bleve Tobaksfabrikant E. E. Kjer og Professor Erslev.

Aalborg den 14de April 1876.

C. Dahlenborg.

V. Winde.

D. H. Wulff.

Bidrag til Hovedgaarden Mølgaards Historie, **for største Delen hentede fra Aars og Haubro** **Sognes gamle Kirkebøger.**

Af Sognepræst Otto J. C. Ottesen.

Mølgaard, eller som det ogsaa skrives Møllgaardt eller Møllegaard, beliggende i det sydvestlige Hjørne af Aars Pastorat, i Haubro Sogn, Aars Herred og Aalborg Amt og tætved en *Aa*, som skiller Haubro Sogn fra Farsø Sogn, er en gammel Gaard. Som første Ejer nævnes i Slutningen af det 16 Aarhundrede Jakob Seefeld, der 1581 fik Mølgaard og et Møllested derved, en Gaard og et Hus i Haubro, en Gaard og et Hus i Sjøttrup i Mageskifte med noget andet Gods. Familien Seefeld ejede foruden Mølgaard og Fædregaarden Dalsgaard ved Mariager Fjord tillige Visborggaard, Havnø, Randrup (i Skibsted Sogn), Refsnæs, Viffertsholm og Næs (det senere Lindenberg); Mølgaards ældste bekjendte Ejer, Jakob Seefeld, er en historisk kjendt Personlighed, der i Aarene 1595 og 1596 var en af de fire Regeringsraader i Christian den Fjerdes Mindreaarighed, han blev senere Dronning Anna Catharines Hofmester, og bar som saadan ved hendes Kroning 1598 Kronen for hende. Jakob Seefeld døde 1599 paa Gavnø, kort efter at have holdt sine to Døttres Bryllup i Kjøbenhavn, ved hvilken Festlighed Christian den Fjerde og hans Dronning vare tilstede; han ligger begravet i Visborg Kirke i Aalborg Amt med sine tvende Hustruer Sophie Rosenkrands død 1571 og Sophie Bilde død 1608. En Efterkommer af Jakob Seefeld var

Viffert Seefeld til Refsnæs, som 1618 underskrev til Vitterlighed et Skjøde, hvorved Ernst Giede til Mølgaard og Lynderup tilskjødede sin Halvpart af Mølgaard til Niels og Søren Munck.

I Begyndelsen af 17 Aarhundrede ejedes, som nys anført, den ene Halvpart af Mølgaard af Ernst Giede til Lynderup, gift med Karen Søffrensdatter. Om Familien Giede eller Gedde vides blandt Andet, at den i Begyndelsen af 17 Aarhundrede var bleven beslægtet med den seefeldske Familie ved Giftermaal, og at den paa den Tid var kommen i Besiddelse af Seefeldernes Fædregaard, Dalsgaard. Ernst Giede og hans Hustru tilskjødede 7 September 1618 ved et paa Pergament udfærdiget Skjøde med Segl og egenhændige Underskrifter, hvilket Document endnu (1875) findes i Mølgaards Arkiv, deres Halvpart af Mølgaard, tilligemed Halvparten af et Stykke Eng, beliggende tvertover for Mølgaard paa den anden Side af Aaen, saavel som Halvparten af Skielbjerg med Boel og Byggesteder, og det Halve af en Gaard i Haubro By til Ærlige og Velbyrdige Mænd Niels Munck og Søren Munck, som synes at have ejet den anden Halvpart af Gaarden og Godset, aldenstund Documentet anfører, at ovennævnte Niels og Søren Munck i bemeldte Aar (1618) selv boede paa Gaarden og vare Brugere af Engen. Kjøbesummen er ikke nævnt i Skjødet, men kun i Almindelighed, at Ernst Giede har oppebaaret god Betaling i Guld, Sølv og Pendinge. Da ovennævnte Document, som det ældste opbevarede Actstykke, i flere Henseender ikke er uden Interesse, meddeles det her i ordret Afskrift.

Jeg Erenst Giede Nu Boendis i Lynderup, Kiendis och gjør for Alle Vitterligh, adth Jeg i dag med min fri Vilje och Velberaad Hu, saa uell som min Kiere Hostruis, Fru Karren Søffrensdatters Vilje och Samtycke, haffuer Solth, skiødt och affhendt och Aldelis Selger skiøder och affhænder fraa oss och Voriss Arffvinger, och thill Erlige och Velbyrdige Mænd, Niels Munck och Søffren Munck, och Deris Sande arffvinger, dette efterskreffuene godtz som er halffaarten aff enn gaardt, ligendiss i Aarsherridth, i Haubro Sogenn, som fornævnte Niels Munck och Søffren Munck nu sielff paaboer, och kaldess Mølgaardth. Dessligeste Halffaarten aff et Stycke Engh, som liger tuerdh offuer fraa Møllgaardh,

paa den anden Side aff Aaen, som er thill den gamle Mølsted, Jacob Seefeldtz skiøde omtaler, som jeg Sielff Brugs haffuer hafft, och forn.te Nielss Munck och Søffren Munck nu sielff bruger. Dessligeste halffaarten af skjelbierrigh med huiss Boell och Byggsteder, som der paa er, fremdelis halffaarten aff enn gaardth i forskreffuene Aarsherridth och Haubro by, som Mickell Laffuertzen nu paa boer, och forn.te Nielss Munck och Søffrenn Munck sielff i Brugh haffuer, och skylder Aarligenn aff al Gaardenn, Rough j ørte, Bygh j ørte, Haffuer j ørte, Smør j pundt, Skoussviin j, Fønød — gribshygh j ørte, lamb — j, gaas — j, — høns jj huilcke forn.te gaarde och godtz Boell och Byggsteder forbemelte Nielss Munck och Søffrenn Munck och deris sande arffuinger, skall haffue nyde Bruge och Beholde, for migh minn Kierre Hostruis och Voris Samarffuinger och for alle mandtz paa-thale thil Evindelig Eye, med all Sin Rette thilligelsse i marck, agre och Engh, fiskuand och fægangh, Lyngsledth och Tørregrift, Kierre och Moss, Wodt och Tiurdth, Jndene marck och udene marck alle fire Vegne thill marcke møder, Inted wndertagen i nogen maader, ved huad naffn det helst er eller næffnis kand, och kiender vi oss ath haffue opørne aff forbemelte Nielss Munck och Søffrenn Munck, Guld Sølf pendingh och fuld uerdth for forskr.ne godtz och Eyendomb, efter Voris Villigs nøye och Samtycke, saa vi thacker denom godth for god bethalningh i all maader och Beplickter vi oss och Voris arffuinger ingenn lod, diell eller Rettighed ath haffue thill forskr.ne gaardth, godtz och dess tilligendiss Eyendomb, som nu thilliger och aff Ariltz thid thilliget haffuer, efter denne dagh, och thersom saa skeede, det gud forbyde, ath forskr.ne godtz och Eyendomb eller noget aff dieris rette thilligelse, som nu thilliger eller aff Ariltz thid thilliget haffuer, Bleff forbemelte Nielss Munck och Søffrenn Munck eller dieris arffuinger aff vunden i nogen domb eller Rettergangh men med Lantzough, Kirckelough eller nogen ny paafund, Da Beplickter vi oss eller Voris arffuinger ath Vederlegge forbemelte Niels Munck och Søffren Munck eller dieris arffuinger saa godth godtz igienn, och thenom Saa nell Beleilig indenn Sev wgers dag dernæst kommendiss Ved Voris Adelig Ere thro och gode loffw, och holdess thenom eller thieris arffuinge aff oss och Voris arffuinger,

i alle maader skadesløss, adt saa fast och Ubrødeligh holdes skall. Som foreskreffuedt staaer, Trycker vi Voris Signet fornedenne for, och med Voris Egen hennder heneden Wnderskreffuedt, och Kierligen thilbeder Erlige och Velbyrdige Mand Ifuer Mundt thill Merringgaardh, Niels Munck thill Serrissløggaardh, och Vifferdt Seefeld thill Reffsnis med oss adt forsegle och Wnderskriffue.

Datum Møllgaardh denn 7 Septembris Anno 1618.

Erenst Giede	Karen sørens-	Iffuer Mund	Niels Munck
egen handt.	datr egen hand.	Egen hand.	Egen handt.
		Viffer Seefeld	
(Seglene mangle.)		Egen handt.	

Paa Documentets Bagside findes paategnet

Lest paa gislomherredtz-ting

løffuerdagen thenn x

September Ano 1618.

Lest paa Gislomherridtztingh

then 9 Marti 1619.

Lest paa gisslumbherredsting

then 4 Juli 1642.

Lest paa gisslumbherredsting

then 23 Juli 1642.

Ifølge Aars Pastorats ældste Kirkebog, som begynder med Aaret 1646, ejedes Mølgaard dengang, altsaa i Kong Christian den Fjerdes sidste Regeringsaar, af Erlig og Velbyrdig Mand Christen Munck, om hvem Kirkebogen ikke veed Andet at berette, end at han havde en Datter, Jomfru Else Munck, som 20 Marts 1655 sammenviedes i Ægteskab med Erlig og Velb. Mand Lauridtz Friis til Lund, og at deres Bryllup stod paa Mølgaard; Christen Munck synes at være død 1657 eller 1658, da Søffren Munck til Mølgaard i Aaret 1658, den 30 Juli, stod Fadder til Lauridtz Muncks og Birgithe Griis' Datter Ide fra Haubrogaard. En Slægting af Christen Munck var Niels Munck, som i Midten af 17 Aarhundrede ejede den ligeledes i Haubro Sogn beliggende Haubrogaard, som paa den Tid synes at have været Familiens Hovedsæde der paa Egnen, aldenstund Sognepræsten Hr. Christen Andersen Hobro ved at antegne Niels Muncks Død i Kirkebogen kalder ham min fornemme Pro-

motor, befodrer oc forfremmer, hvilket tyder paa, at Kaldsretten til Præsteembedet har været hos Haubrogaards Ejer og ikke hos Mølgaards.

Om Hrr Søffren Munck vides, at han var gift med Erlic oc Velb. Fru Anna Munck, og at han havde tvende Døttre, Jomfruerne Elline og Karen Munck (1660); om derimod den Ærlige og Velbaarne Jomfru Else Munck, som Onsdagen 15 April 1662 sammenviedes i Ægteskab paa Mølgaard med Ejeren af Dontzlund, ogsaa er en Datter eller muligviis en Søster til Hrr Søffren Munck, er uvist. Om Stuehusets Brand paa Mølgaard, og om Søren Muncks Død og Begravelse i Aaret 1666, giver den gamle Kirkebog følgende værdifulde Meddelelse, der belyser Familieforholdene paa Mølgaard og den Afdødes Formuesomstændigheder. Det hedder nemlig: »Mandagen 16 November 1666 døde erlic oc velb. Mand Søffren Munck till Mølgaard; mellom den 1 oc 2 December (medens han endnu laa Liig) næstefter afbrændte hans Rolling paa Mølgaard; den S. Mand efterlod en god formue efter sig baade af Jordegods, Løsøre oc andet got, dog bleff hand meget armeligen begraffuit i Haubro Kircke fredagen 14 December uden prædiken, sang, Ringning oc anden vedtagen Christelig Ceremoni. Ja bleff icke end gjort et par ljus offuer hannem, fast ringere till kircken, thi der vaar ingen undtagen 2 par lius, som bleff laant aff Aars oc Farsø Kircke. O hvad det stod ilde saadan en Adelsmand, som slig en herlig formue efterlod sig, undtis icke af Arffvingen bedre at begraffuis.« Strax efter Søren Muncks Død maa denne Arffving have forladt Mølgaard, da ingen af Døttrene eller Enken nævnes i Kirkebogen efter denne Tid.

Derimod flyttede Jomfru Else Pors i Begyndelsen af Aaret 1668, altsaa ikke stort mere end et Aarstid efter Søren Muncks Død, til Mølgaard, hvor hun saa forblev Resten af sit Liv. Denne adelige Dame, som maaskee var Søren Muncks Arving, og som nævnes særdeles hyppigt ved Fadderstads i Haubro Kirke, første Gang allerede i 1660, hørte til en Adelsslægt, som ejede Gaarden Kastrup i Rindsherred, men som i Midten af 17 Aarhundrede synes at have forgrenet sig her til Egnen. Thi ved et stort Barselgilde, som den forhønnævnte Præst i Aars, Hrr Christen Andersen Hobro, gjorde 16 Juli 1654 i Præstegaarden i Anledning af

sin Søns Daabpublication, og hvor hele den Munckske Familie fra Haubrogaard var tilstede, nemlig den tyveaarige Hrr Lauritz Munck med Jomfru Birgithe Griis (hans senere Hustru) samt Jomfruerne Kirsten, Elline og Karen Munck, formodentlig hans Søstre, nævnes foruden disse ogsaa Fru Maren Krag, en adelig Dame, som dengang boede paa Refhale i Aars Sogn, og endelig anføres blandt Fadderne og Præstens Gjæster Velb. Jørgen Pors til Frebjerggaard i Farsø Sogn, hvorimod Ingen af den munckske Familie paa Mølgaard var tilstede, hvilket i Forbindelse med Præstens ovennævnte Udtalelse ved Søren Muncks Død synes at tyde paa et mindre venskabeligt Forhold mellem Mølgaard og Præstegaarden. Ovennævnte Jørgen Pors til Frebjerggaard, som i 1658 stod Fadder til en af Lauritz Muncks Døttre paa Haubrogaard, er muligvis Fader til Else Pors og de andre Medlemmer af denne Familie, som Kirkebogen nævner, nemlig Povell Pors af Frebjerg (nævnt 1678), Abild Pors, Anna Pors og Ide Pors. Familien Pors og Familien Munck paa Haubrogaard vare Omgangsvener, og Medlemmer af Familien Pors findes derfor i længere Tid med Ophold paa Haubrogaard; saaledes træffe vi Povl Pors der 1667; men af alle Familiens Medlemmer har dog Ingen opholdt sig saalænge paa Haubrogaard som Else Pors, der allerede var tilhuse der i 1660. Denne Familiens Overflytning til Haubrogaard fra Frebjerggaard lader sig maaske forklare saaledes, at Ejeren af Haubrogaard tillige er bleven Ejer eller Medejer af Frebjerggaard omtrent ved dette Tidspunkt (1660), idetmindste nævner Kirkebogen Lauritz Munck ved Aaret 1661 som værende i Frebjerg, og med denne Formodning stemmer ogsaa, at Fællesskabet mellem de tvende Gaarde er ophørt kort efter Lauritz Muncks Død i 1677, idet Povl Pors nu atter (1678) findes paa Frebjerg.

Else Pors havde derimod ved denne Tid allerede været paa Mølgaard i henved en halv Snes Aar, men det lader sig ikke afgjøre, i hvilken Egenskab hun har været der; da det er vist, at hun blev gift første Gang med Anders Skjøning, Herredsfoged i Aarsherred og boende paa Mølgaard, hvilken Gaard han synes at være bleven Ejer af ikke længe efter Søren Muncks Død i 1666 — i Aaret 1671 nævner Kirkebogen saaledes Anders Skjønings Pige paa Mølgaard —

er hun muligvis flyttet til Mølgaard for at styre Huset for Anders Skjønning, der synes at have været Enkemand med sine tvende Døttre, saafremt hun ikke, som tidligere berørt, har været Søren Muncks Arving. Forinden sin Ankomst til Mølgaard havde Else Pors i 8 Aar fra 1660 til 1668 havt Ophold paa det titnævnte, ikke langt fra Mølgaard beliggende, Haubrogaard, og allerede her begynder hendes mange Fadderskaber, der betegne hende som en meget afholdt, omgængelig og nedladende Personlighed, der stod Fadder for et godt Ord, mest i Haubro Sogn, men ogsaa enkelte Gange i Aars, i det Hele over en Snes Gange. Hvornaar hun blev gift første Gang (med Anders Skjønning) lader sig ikke sige med Bestemthed, men da Kirkebogen ligefra 1660 til 1679 stadigt nævner hende som »Jomfru« Else Pors, kan hendes Ægteskab med Anders Skjønning neppe have fundet Sted før i det tidligste i Aaret 1680. Uagtet hun nu stadigt i dette Tidsrum nævnes som Jomfru, saa hedder det dog tvende Gange i Kirkebogen 1676 og 1678, at hun stod Fadder »tilligemed sin Datter«, og at dette ikke er nogen Skrivfejl, men at hun virkelig havde en Datter, vide vi andenstedsfra; thi en Datterdatter af Else Pors ved Navn Else Marie Pedersdatter Dons var gift med Mads Jensen Brønnumb paa Nørkjær, som bevidner, at have været tilstede paa Mølgaard 4 April 1699 for at eftersee og vurdere al Ejendom og Gjæld (efter Else Pors' Død). Med hvem hun har havt denne Datter, som synes at være bleven gift med en Peder Dons, og hvad denne Datter hed, har hidtil ikke ladet sig udfinde; men Optegnelserne om Else Pors' Fadderskaber sammen med en voxen Datter kan dog tjene til tilnærmelsesvis at bestemme Else Pors' Levealder. Hun døde nemlig som Bedstemoder 24 Februar 1699, og har hun i 1676 allerede havt en voxen Datter, maa hun dengang vel have været omkring 40 Aar, hvilket vil give hende en Levealder af henved 70 Aar snarere over end under. I sit Ægteskab med Anders Skjønning blev hun Stifmoder til tvende Døttre, nemlig Anna Andersdatter, sammenviet i Ægteskab 11 Juni 1676 til Thomas Thomasen af Faddestrup (en Vandmølle af dette Navn er endnu beliggende i Nabosognet Ulstrup) og Kirsten Andersdatter, som 12 April 1678 sammen-

viedes til Peder Bertelsen af Viskomgaard, og stode begge Bryllupperne paa Mølgaard.

Efterat være bleven Enke i 1693 giftede Else Pors sig anden Gang paa sine gamle Dage med den nogle og tyveaarige Christian Daniel von Stoltzig, Søn af Præsten i Vester-Hornum Knud Christensen Falsterbo og Hustru, Lybekkerinden Catharina Maria von Stoltzig, efter hvem Sønnen Christian Daniel antog Tilnavnet Stoltzig. Ved dette Ægteskab gik Mølgaard saaledes over i Familien Stoltzigs Besiddelse, men forinden vi nu skilles fra Else Pors, ville vi endnu tilføje et Par Notitser om dem af hendes Slægt, som overlevede hende. Om Povl Pors og Anna Pors vides Intet; derimod blev Ide Pors gift med Jens Madsen i Nør-Haubro, med hvem hun havde 5 Børn og til et Par af disse stod Christian Daniel paa Mølgaard Fadder tilligemed Søsteren Abild Pors, som havde Bolig sammesteds. Ide Jørgensdatter Pors blev begravet 25 Septbr. 1735 i en Alder af 73 Aar; Søsteren Abild Pors blev hos Familien paa Mølgaard, og nævnes sidste Gang i Kirkebogen 1710; endelig omtaler Kirkebogen en Jørgen Pors, som døde i Aaret 1762, 63 Aar gammel; men hvorledes han var i Slægt med Jomfruerne Pors, har ikke ladet sig oplyse.

I Slutningen af 17 Aarhundrede ejedes Mølgaard, som ovenfor fortalt, af Herredsfogden Anders Schiønning, om hvem vi, foruden hvad anført er om hans tvende Døtre og efterlevende Enke, kun vide dette, at han til Tingskriver i Aarsherred en Tid havde Claus Hansøn Viinholt, der samtidigt var Sognedegn for Aars og Haubro Menigheder, og muligvis var denne Mand Herredsfogdens Besvogrede, aldenstund Degnens Hustru hed Karen Justdatter Schiønning. Tingskriveren blev begravet i Aars Kirke Søndagen 21 May 1682, og Enken Karen Justdatter Schiønning trolovedes allerede samme Aar 3 Novbr. 1682 med Eftermanden i Degneembedet Ludvig Christensøn, som var Søn af Præsten til Aars og Haubro Hrr Christen Andersøn Hobro, hvem vi tidligere have omtalt, og som døde i Aaret 1693; hun døde 17 August 1712, 81 Aar gammel, og at hun har været af god Familie og meget afholdt, fremgaaer blandt Andet deraf, at hun gjentagne Gange holdt Præstens, Hrr Marcus Holstebros, Børn over Daaben. Schiønning Navnet er forøvrigt

endnu ikke helt forglemt herpaa Egnen; det lever endnu i Schiønninggaarden i Nabosognet Ulstrup, og som flere Personers Tilnavn. Anders Schiønning døde i Januar 1693, og et Minde om ham haves rimeligvis i Haubro Kirkes Alterkalk, der bærer Aarstallet 1693 (hans Dødsaar) ovenover hvilket Bogstavet S er udgraveret i adskillige Slyngninger fra venstre til højre og fra højre til venstre; sandsynligvis er Kalken skjænket af hans Efterleverske Else Pors til en Amindelse om den Afdøde.

Om den nye Ejer af Mølgaard, Christian Daniel von Stoltzig, som ved at ægte Anders Schiønnings Enke, Else Pors, tilgiftede sig Mølgaard, vide vi en Del mere end om hans Formand. Christian Daniel var født i Aaret 1671 i Vesterhornum Præstegaard, beliggende i Nabosognet til Mølgaard; Faderen Knud Christensen Falsterbo, Præst i Vesterhornum, var født 1640 og døde 1694; Moderen Catharine Marie von Stoltzig var født i Lübeck c. 1644 og døde i Aalborg 1701, efter hende antog han Tilnavnet Stoltzig; foruden Christian Daniel havde Præsten en ældre Søn Knud Ludovic v. Stoltzig Knudsen Flechtner, der blev Præst sammesteds 1709 og døde 1758, og desuden fire yngre Børn, een Søn og tre Døttre, af hvilke Christian Daniels yngste Søster, Sabine Cathrine Ottilia, vil blive omtalt i det Følgende. I en Alder af 28 Aar blev Christian Daniel v. Stoltzig Enkemand efter Else Pors, men allerede samme Aar, d. 18 August 1699, ægteviedes han paa Mølgaard til Antonette Sibylle Elisabeth Leschle, hvilken Vielse skaffede saavel Christian Daniel som Sognepræsten i Aars Hrr Lauridtz Hieronymi adskillige Bryderier. Bruden, som var Enke efter Nicolaj Lorentz af Mariager, og temmelig bemidlet, løste nemlig 15 Maj 1699 Kongebrev, for at vies til Christian Daniel, og hendes ældste Broder og Værge Philip Ernst Leschly »Lieutenant unter d. Fünscher Regiment zu Fusze unter Capit. Hagedorns Compagni« opfordrede i Henhold til Kongebrevet under 25 May 1699 i et tysk Brev Præsten i Aars til at foretage Copulationen paa Mølgaard. Men Bruden, som ikke synes at have følt sig videre hendragen til Chr. Daniel, prøvede paa at unddrage sig Ægteskabet, og indgav i den Anledning under 1 Juni Ansøgning, testeret af hendes Svoger, Mag. Julius Schandorph i Snedsted ved

Thisted, om et nyt Kongebrev, for at ægtevies til en Mand, Seigneur Jens Christensen Rosted af Næsgaard, hvem hun ikke hidtil synes at have kjendt Noget til, og som paa sin Side kjendte saa lidt til hende, at han ikke engang vidste, at hun var Enke, idet han i en Ansøgning titulerer hende for »Jomfru«, og nok et Kongebrev udstedtes under 23 Juni. Jens Rosted synes at være benyttet af Antonette Sibylle som Nødhjælp, for at slippe for Chr. Daniel; men denne forstod ikke Spøg i den Sag, og begunstiget af Lieutnant Leschly blev Bruden og hendes Gods ved bevæbnet Mandskab »udledsaget« af Byen Mariager, hvis Øvrighed havde decreteret Arrest saavel over hende som over hendes Gods, fordi hun havde undladt at betale Afgift til Kongen, Kirken, Mariagers Præster, Kirkebetjente, Skole og de Fattige for Copulation, hvilke Afgifter efter Kongebrevet skulde erlægges paa det Sted, hvor Bruden opholdt sig, nemlig Mariager. Og da saa Bruden og hendes Gods var vel udledsaget, anmoder Hrr Stoltzig 18 August 1699 Præsten i Aars, Hrr Laurits Hieronymi, om at komme til Mølgaard, for at forrette Vielsen med Antonette Sibylle, og lover han Præsten, at holde ham skadesløs for alle Ulemper, men truer dog til samme Tid Præsten, saafremt denne skulde vove at sige Nej. Hrr Laurids vægrede sig imidlertid ved at komme, hvorfor Præsten i Gislum Hrr Christopher Kragbæk forrettede Vielsen samme Dag (18 August). Men Voldshandlingen i Mariager og de mange Uregelmæssigheder ved Copulationen havde adskillige Retstrætter til Følge, hvilke dog udjevnedes derved, at Chr. Daniel »fornøjede« de klagende Parter paa behørig Maade; men ikke saa let at tilfredsstille var den narrede Ægteskabs kandidat, som under 18 Marts 1700 klagede over den uhørte Mishandling, hvorved ej alene Hs. Kgl. Mayestæts Haand og Segl var bleven misbrugt, men endog Kongens Lov var bleven foragtet og overtraadt, og det hellige Ægteskab vanæret. Hvad der kom ud af denne Klage, er ubekjendt; derimod indstevnede Hrr Jens Christensen Rosted tillige Hrr v. Stoltzig og begge Præsterne, hvilke ogsaa Alle maatte møde for en Provsteret i Haubro Kirke 22 Marts 1700, og idømtes Sognepræsten Hrr Laurids en Bøde af 85 Rigsdaler for Copulationen, hvil-

ket Beløb Christian Daniel i en Skrivelse af 16 Juni 1700 dog lovede Præsten at ville betale¹⁾.

I sin første Herremandstid var Christian Daniel forøvrigt hjem søgt af endnu en Proces, idet vi vide om ham, at han i 1701, den 7 Juni, vandt en Sag ved Højeste Ret mod Hrr Magister, senere Provst i Aars og Gislum Herreder, Christen Stistrup, som maatte betale Herren til Mølgaard 80 Rigsdaler i Omkostninger, hvilket Beløb denne saaledes kunde betragte som Hjælp til Dækning af den betalte Bøde for Hrr Lauridtz. Med sin Præst stod nemlig Mølgaards daværende Ejer paa en venskabelig Fod, idet Hrr Christian Daniels yngste Søsters²⁾ Trolovelse med en Broder til hans Hustru stod i Aars Præstegaard, hvorom den gamle Kirkebog har følgende Antegnelse: Den 22 Martii 1701 blef Velædle oc Mandhaftige Mouritz Melchior Leschle (Corporal Under Velbaarne Hrr Oberste Ahrens Regimente oc Under Ritmester Bylows compagnie) oc hans Kiæreste Dyd oc Gud Elskede Sabina Catharina Ottilia trolofuet i Aars Præstegaard; deres Bryllup stod 29 Juni s. A. i Corporalens eget Kvarteer i Sallingby i Sletherred udi fornemme Folks Overværelse; men allerede Aaret efter finde vi Madame Sabina Catharina Ottilia Leschle hos sin Broder paa Mølgaard, hvor hendes Barn ved Navn Catharina Maria blev hjemmedøbt for sin Skrøbeligheds Skyld, og Grunden til, at Corporalens Hustru dengang boede hos sin Broder og sin Mands Søster oplyser Kirkebogen os om ved at bemærke, at Cor-

¹⁾ Actstykkerne i denne interessante Sag findes meddelte fra Aars-Gislum Herreders Provste Arkiv af Hrr Provst Vældike i Kirkehistoriske Samlinger 6 B. 4 H.

²⁾ Denne Søster, hvis fulde Navn er Sabina Catharina Ottilia Knudsdaatter Falsterbois von Stoltzig, voldte ogsaa Christian Daniel Bryderier, idet han indstevnedes for Provsteretten i Haubro Kirke 18 Januar 1701 paa Søsterens Vegne, fordi hun ikke havde fremstillet sig til Afløsning i Haubro Kirke efterat hun, besøvet paa Mølgaard, var rejst til Aalborg og Gjel, hvor hun havde født et Barn, som senere var død, og derefter havde begivet sig til Aalborg, hvor hendes Moder boede. 31 Januar paadømtes denne Sag, og Sabina Catharina dømtes til inden 14 Dage at staae aabenbar Skrifte i Haubro Kirke, i modsat Fald bliver der at handle imod hende som en haardnakket Synder tilfaldet. Omkostningerne idømtes hun med 4 Rigsdaler.

poral Leschle var den Tid udcommanderit med andre af den danske Armadie til Holland mod Frantzoserne. Fra dette Felttog kom Corporalen iøvrigt tilbage i god Behold, da vi træffe ham 18 Februar 1703 under Benævnelsen Vagtmester Leschle ved en Barnedaab paa Mølgaard, hvorhen han og Hustru vare komne fra Haubro, hvor de dengang havde Bølig, men snart flyttede de herfra, da de ikke senere omtales i Kirkebogen. — Som yderligere Tegn paa den venskabelige Forstaaelse mellem Mølgaard og Præstegaarden kan endvidere anføres, at Præstekonen i Aars, Hrr Lauridtz Hustru, Hæderlig Madame Elsebe Christensdatter Weidemann stod Fadder til Hrr Stoltzigs førstefødte Barn, og da den nye Præst Hrr Marcus Holstebro var kommen til Aars, holdt Madame Anna Sibylla Elisabeth Leschle paa Mølgaard ligeledes Præstens førstefødte Barn over Daaben, og i de følgende Aar findes Medlemmer af begge Familier jævnlig anførte som tilstedeværende ved Daabshandlinger hos hinanden.

Men Familien Stoltzigs Omgang var dog langt fra indskrænket til Sognepræstens alene; tvertimod tyder Meget paa, at Christian Daniel i sine Velmagtsdage har ført et meget gjæstfrit Hus, og aabnet sine Døre for Egnens Embedsmænd og større Jordbrugere. Af Omegnens Præster og Præstekoner nævnes saaledes som Daabsvidner hos Hrr von Stoltzig Hrr Christopher Kragbæk i Gislum, Hrr Niels Ulitz i Ulstrup, Hrr Ifver Enevoldsen i Vadgaard, Madame Anna Thomasdatter Galskyt i Torrup Præstegaard, Hrr Frants Rosenberg i Ulstrup og Hrr Knud Ludvig Flechtner i Vester Hornum. Paa Mølgaard kom fremdeles ved nogle af disse Lejligheder Herredsskriveren i Løgster Hans Richardtsen, Huslærerne studiosus Gunde Mogensen Velløf og studiosus Christen Schmidt af Aars Præstegaard, og Niels Hølgersen Jul. Schandorph, Præceptor i Mølgaard, og endvidere velfornemme Jochum Thomæsøn Galschyt, Forpagter paa Kyegaard, Mons. Thomas Sørensen, Ridefoged paa Lerchenfeld, Mademoiselle Maren Christensdatter paa Hvandstrup, Sr. Jens Christensøn i Hvandstrup, Madame Helle Cathrine, Sr. Jens Christensøns Hustru paa Hvandstrup; Ludvig Christensøn Degn i Aars, Madame Sgr. Kjærulfs til Bjørnsholm, Seigneur Anders Kjærulfs Søn ved Navn Morten Kjærulf,

Mons. Niels Winther af Bjørnsholm, Mademoiselle Anna Margrethe Flechtner i Hornum Præstegaard, Anders Andersen, Forpagter paa Haubrogaard o. Fl.

Sin største Festdag havde dog Mølgaard udentvivi den gang, den 16 October 1714, da Ærværdig, meget Hæderlig og Vellærde Mand Hrr Vincents Rønnebech, Sogne Præst for Aars og Haubro Menigheder, og Dydædle og Gudelskende Madaimoiselle Sabina Maria Stoltzig (Christian Daniels Datter) blev copuleret i Egteskab udi Haubro Kirke, og blev deris bryllup celebreret paa Mølgaard i Høyfornemme Geistliges og Verdslige Venners ofverværelse. Denne Lykke varede imidlertid kun kort, thi allerede 7 Februar 1716 bortsof Saligen og sødeligen udi Herren den ærværdige meget Hæderlige og Vellærde Mand Hrr Vincents Rønnebech, Sogne Præst her til Aars og Haubro Menigheder fra 7 Septbr. 1713 og til 7 Febr. 1716; han blev jordet i Aars Kirke 14 Febr., og hans Lig siden nedsat i Mølgaards Begravelse i Haubro Kirke, blev ledsaget til Aars Kirke udi højtfor- nemme Geistliges og fornemme Verdslige Venners Forsam- ling, døde salig udi sit Alders 46 Aar. Under sit korte Ophold som Præstekone i Aars Præstegaard fødte Sabina Maria 27 Juni 1716, efter Præstens Død, en Søn, Vincents Christian Rønnebech, der imidlertid døde tre Maaneder efter. Ved dette Barns Daab vare foruden Sabina Marias Forældre ikke færre end fire Præster tilstede, nemlig Hrr Knud Flechtner af Hornum, Hrr Frants Rosenberg i Ulstrup, Hrr Melchior Agerholm i Smorup og Hrr Niels Colding i Aars. Efter Mandens Død tog Sabina Maria som Enke Bolig hos sin Farbroder i Vester-Hornum Præstegaard, hvor hun forblev i adskillige Aar og flere Gange stod Fadder i Aars Kirke, sidste Gang i 1727. Sabina Maria giftede sig ved denne Tid anden Gang med Sognepræsten Frederik Jakobsen Langebæk til Skjoldborg Menighed i Thisted Amt, og blev i dette Ægteskab Stifmoder til den bekjendte Historiker Jakob Langebæk; men da Præsten døde en Maaned efter Brylluppet, giftede hun sig tredje Gang med Eftermanden i Embedet Ole Gundersen Kamp, hvem hun overlevede (1749) i henved 20 Aar, idet hun formodes først at være død 12 September 1766 i Sønderhaa.

Christian Daniel von Stoltzig og Hustru havde mange

Børn, af hvilke Kirkebogen nævner 3 Sønner og 7 Døttre, men flere af Børnene døde i en ung Alder, saaledes Anna Sophie f. 1704, død s. A.; Catharina Maria f. 1708, død 1709, fremdeles tvende Sønner, som begge hed Knud Christopher v. Stoltzig, af hvilke den ene døde 1710, nogle Maaneder gammel, og den anden, som fødtes 1711, allerede Aaret efter. De øvrige Børn vare: Sabina Maria Stoltzig, Else Cathrine Stoltzig, Christiane Sibylla Stoltzig, Nicolay Ernst Stoltzig, Anne Sophie Stoltzig og Catharina Stoltzig. Om disses Skæbne vide vi mest om Datteren Sabina Maria, om hvem der ovenfor er fortalt, om de Øvrige¹⁾ vide vi kun, at Sønnen Nicolay Ernst døde 1721, 16 Aar gl., og at Datteren Anna Sophie, som var født 1706, trolovedes 1729 til Christen Pedersøn i Jelstrup (i Haubro Sogn), med hvem hun havde fem Børn, den yngste født 1743.

Som en Mand, der muligvis var bestemt til at være Læremester for Børnene paa Mølgaard, nævner Kirkebogen ved Aaret 1714 hæderlig og vellærde Mons. Christopher Nielsen Blimester S. S. Theologiæ studiosus, barnefødt i Sjælland, som fra 13 April d. A. havde Bolig paa Mølgaard, men døde 24 April; og om hans Begravelse hedder det, at

¹⁾ Om Datteren Christiane, eller som hun ogsaa kaldes Anna Sibylla, der var født 1703, haves en ganske morsom Beretning i Aars-Gislum Provsterets Protokol, betreffende et Sammenstød, hun havde med Provsten, Hrr Hans Høyer, hvis Sammenhæng fortællendes saaledes. Den 23 October 1718 havde der været Provsteret i Aars Kirke, og da Mødet var forbi, kom Provsten, Hrr Hans Høyer, med Bisidderne ned i Præstegaarden, og da det var koldt, satte han sig ved Kakkelovnen og gjorde sig tilligemed de Tilstedeværende tilgode med Øl, Mjød og Brændeviin; under denne Poculeren kom Provsten og Præstekonen, Hrr Marcus Holstebros Hustru, Barbara, i Skjænderi, og titulerede hinanden i Stridens Hede med forskjellige mindre høviske Tilnavne. Anna Sibylla, som paa den Tid var tilhuse i Præstegaarden, og som herte paa Skjænderiet, gav paa engang sit Ord med i Laget ved at yttre om Provsten: at han skulde være noget Andet og ikke Provst. Men nu vendte Uvejret sig mod den 15aarige Anna Sibylla, idet Provsten spurgte: Hvad det var for et Kvindfolk; hun skulde komme frem og læse for ham! hvortil saa Anna Sibylla svarede Æ! Æ! den Dag skal I aldrig leve, at jeg skal læse for Eder! hvortil Provsten bemærkede: Hvad siger din Taske! Provstens Sammenstød med de tvende Kvinder havde en Retssag til Følge for Provsteretten, hvor Sagen iøvrigt gik Provsten imod.

den foregik 30 May 1714, idet Liget blev hæderlig nedsat i Mølgaards Grav i Haubro Kirke i værdige og andre Venners Nærværelse og Comitæt med andre skikkelige Ceremoni, Sang og Prædiken, og tilføjes, at Christian Daniel gjorde Bekostningen.

Af Christian Daniels Søstre have vi tidligere omtalt Sabine Catharina Ottilia, gift med Corporal Leschle, og om en anden Søster Anne Margrethe Stoltzig fortæller Kirkebogen, at hun blev gift med Peder Engwardson i Haubro, med hvem hun havde en Datter Lisbeth Anna Sophie født 1716. Det har sikkert været en Sorg for den v. stoltzigske Familie, at ingen af dens Medlemmer bragte det stolte Navn til Efterverdenen; Sønerne døde tidligt, den ene gifte Datter gjorde kun et ringe Parti, og den anden, som blev fornemmere bortgiftet, blev snart efter Enke. Men denne Sorg var ikke den eneste, idet Pengesorger kom til. Christian Daniels Pengeforlegenheder nødte ham til i 1708 d. 29 Novbr. at give Velbyrdige Anders Kjørulf til Bjørnsholm Pant i Mølgaard for 1850 Rigsdaler Kroner, og faa Aar efter, 28 Juli 1712, pantsattes endvidere af Christian Daniel tvende Gaarde i Sønder-Haubro til Niels Thomassen i Løgstør for 192 Rigsdaler; men hans voxende Pengeforlegenheder tvang ham endelig til at sælge Mølgaard til ovennævnte Anders Kjørulf til Bjørnsholm, hvilket skete 13 April 1717, og hedder det i Skjødet, som endnu er til, at Christian Daniel Stoltzig til Mølgaard sælger og afhænder sin paaboende Sædegaard Mølgaard med dertil under Hovedgaards Taxt beliggende 4 Boliger, kaldet Skjelbjerg Huse, af hvilke Boliger den ene er øde og uden Bygning, tilsammen efter Ny Matricul 10 Tdr. 6 Skp. 1 Fjdk. 2 Alb. Hartkorn; endvidere Vestergaard af Hartkorn 7 Tdr. 5 Skp. 1 Fjdk., en Gaard i Sønder-Haubro af Hartkorn 5 Tdr. 1 Skp. 1 Fjdk. 1 Alb., samt Haubro Sogns Kongetiende. Til Vitterlighed er Skjødet underskrevet af min elskelige Broder Velærværdig Hrr Knud Lodvig Flechtner, Sognepræst for Hornum Sogn og annexerede Menigheder. Kjøbesummen er ikke nævnet; derimod vide vi, at i samme Aar, 1717 d. 28 Juni, tilskjødede Christian Daniel endvidere til Velærværdig meget hæderlig og vellærde Mand Hrr Hans Høyer, Sognepræst for Skivum og Giver Menigheder og Provst i Aarsherred, 1) Gaar-

den Bantzholm i Haubro Sogn af Hartkorn 4 Tdr. 6 Skp. 2 Fjdk., 2) Et Boel i Sønder-Haubro af Hartkorn 1 Tde. 2 Skp. 3 Fjdk. 2 Alb., 3) tvende Boliger i Nørhaubro af Hartkorn 2 Tdr. 7 Skp. 3 Fjdk. 1 Alb. for ialt 384 Rd. 2 Mk. 14 Sk. Noget af det Sidste, vi høre om Christian Daniel v. Stoltzig er, at han i Aaret 1739 tilskjødede Sognepræst Lillelund i Ulstrup et Hus med Kaalgaard og Toft Nord og Vesten for Haubro Kirke, samt en Eng af Hrtk. 2 Skp. 2 Fjdk. 2 Alb. Resten af sine Levedage henlevede Hrr v. Stoltzig i Haubro, hvorhen han flyttede efter at have forladt Mølgaard, og hvor han døde temmelig ubemærket, idet Kirkebogen ikke veed Andet at sige herom, end at han begravedes 24 Januar 1741, 69 Aar 10 Maaneder og 9 Dage gammel. Hans Hustru overlevede ham, men synes kort efter at have forladt Egnen, da Kirkebogen ganske tier om hende efter Mandens Død.

Seigneur Anders Kjerulf til Bjørnsholm købte altsaa Mølgaard 1717, og ved denne Handel forenedes Mølgaard ikke blot med Bjørnsholm, som Anders Kjerulf havde købt 1687, men fik tillige Ejer sammen med Haubrogaard og med Holmgaard i Skals Sogn ved Viborg, hvilke Ejendomme Anders Kjerulf tidligere havde erhvervet sig. Ejendommene forbleve samlede indtil 1730, i hvilket Aar Bjørnsholm solgtes paa Auction til Peder Thøgersen de Lasson til Rødslet; Haubrogaard, Mølgaard og Holmgaard beholdt derimod Anders Kierulf til sin Død 1735. Anders Kjerulf havde en Søn Morten Kjerulf og maaskee flere Sønner, og en af disses Døtre, Jomfru, eller som hun senere kaldtes, Frøken Andrea Kirstine Kjerulf, der var mindreaarig ved Bedstefaderens Død, nævnes i Fæsteprotokollen fra 1736 til 1745 jevnligt af sine forskjellige Formyndere som Ejerinde af Holmgaard og Mølgaard, idet Haubrogaard 9 August 1737 ifølge Dom over Fæsteren Jens Jensen, bortsolgtes paa Auction paa Anders Kjerulfs Stervboes Vegne til Cancelliraad og Borgmester Grotum i Aalborg for 282 Rigsdaler 1 Mk. 5¹/₄ Sk. Begge Gaardene, baade Mølgaard og Holmgaard, bragte Frøken Kjerulf saa ved Giftermaal, omtrent ved Aaret 1745, til Hinrich Hjelmstjerne til Westerbyegaard, Hans Kongelige Majestæts Justitsraad, Assessor i Højeste Ret og Secretair i det danske Cancellie, hvilken fornemme

Mand imidlertid ligesaa lidt boede paa Mølgaard i den korte Tid, han ejede Gaarden, som Ejerne af den kjerulfske Slægt, der kun holdt underordnede Personer, Ladefogder og Ridefogder paa Gaarden. Dog nævner Kirkebogen ved Aarene 1743 og 44 Seigr. Christen Nielsen Meyling som Forpagter af Mølgaard, om hvilken Mand, der var gift med Sophie Andersdatter Tofft, vi andenstedsfra vide, at han ejede Aars Kirke med Korn- og Kvægtiende, som han købte i 1756 af Jakob Colding til Hvanstrup, og at Hrr Meyling har gjort sig fortjent af Aars Sogn ved at oprette et Legat i Aaret 1743 stort 1308 Rd. 4 Mk. 6 Sk., hvis Renter endnu den Dag idag tilfalde Trængende i Aars Sogn. Efterat være frattraadt Forpagtningen af Mølgaard blev Seigr. Meyling Forpagter paa Gunderstedgaard i Gundersted Sogn, men kom senere tilbage til Aars, hvor saavel han som Hustru samtidigt døde 27—28 April 1760 i Aars Meldahl.

Til Belysning af Skolelærernes Kaar paa den Tid tjener følgende karakteristiske Reglement for Lærernes Lønninger i Aars og Haubro, approberet paa Jomfru Kjerulfs Vegne, som største Lodsejer i Haubro Sogn, af hendes Formyndere 1744, hvoraf det sees, at den aarlige Pengeløn for Degnen i Aars dengang udgjorde 6 Rdlr., og for Skoleholderen i Haubro 10 Rigsdaler, ialt 16 Rigsdaler, hvilket Beløb udredes saaledes: Kirkelysepenge af Kirkeejerne 6 Rd. 4 Mk.; det øvrige repareres paa Hartkornet i Aars Sogn 204 Tdr. 4 Skpr. 3 Fjdk. og Haubro 105 Tdr. 1 Skp., Summa 309 Tdr. 1 Skp. 3 Fjdk., hvilket bliver 2 Sk. pr. Tde. Hartkorn; det Resterende paalignes Haandværksfolk, Husmænd og Tjenestefolk.

Justitsraad Hjelmstjerne beholdt imidlertid ikke længe sine tvende Gaarde Mølgaard og Holmgaard, men afhændede dem begge i Aaret 1748 for 18,000 Daler; til begge Gaarde hørte dengang ialt 571 Tdr. Hartkorn, hvoraf der falder paa Mølgaard 283 Tdr. 2 Skp. 1 Fjdk. 1 Alb., saaledes fordelt: Hovedgaardens Hartkorn 10 Tdr. 6 Skp. 1 Fjdk. 2 Alb.; Haubro Sogns Kongetiende 15 Tdr. 4 Skp. og Bøndergods 256 Tdr. 7 Skp. 3 Fjdk. 2 Alb.; i Kjøbecontracten, som endnu er til, og hvoraf disse Talstørrelser ere uddragne, er Forpagtningsafgiften af Mølgaard opgivet til 330 Rigsdaler og af Holmgaard til 450 Rigsdaler. Begge

Gaarde gik ved Salget over til den lüttichauske Familie, idet Lüttichau til Tjele købte Holmgaard, hvorimod Høyædle og Velbaarne Hrr Oberst Lieutenant Wulff Caspar von Lüttichau til Lerkenfeld og Hessel købte Mølgaard.

I 27 Aar var Mølgaard i Wulff Caspar v. Lüttichaus Besiddelse; han var gift med Lucia Magdalena fød Oksen; men da han og Hustru havde Bolig paa Lerkenfeld, styredes Mølgaard atter af Forpagtere, blandt hvilke Kirkebogen nævner Hrr Niels Hansen Rodsted; men hverken med disse eller med Sognenes øvrige gejstlige og verdslige Beboere synes Familien paa Lerkenfeld at være kommen i videre Berøring, hvad Fadderskab og deslige angaaer, hvorimod Haubrogaard med dens forskjellige Beboere i dette Tidsrum gav Tonen an ved kirkelige Lejligheder. Præsten i Aars og Haubro var dengang Hrr Vincents Rønnebechs Eftermand, Provst Niels Jepsen Colding, som sad i Embedet i over 40 Aar (han døde 1759), saa at han altsaa var Præst hele Tiden medens Familien Kjerulf ejede Mølgaard. Han efterfulgtes i Embedet af sin Svigersøn Peder Lund død 1762, og dennes Eftermand igjen var Lorentz Pedersen Herch, som var Præst i det meste af den lüttichauske Tid. Samtidigt med Provst Colding havde den velfornemme Anders Andersen Haubrogaard i livsvarigt Fæste, og denne Mand mødte ved Provstens Barselgilder, og bæredes atter igjen med Provstindens Nærværelse, naar han havde Børn i Kirke; Venskabet mellem Præstegaarden og Haubrogaards Fæstere holdt sig under Anders Andersens Eftermand Jens Jensen, indtil denne ved Auctionen i 1737 maatte forlade Gaarden. Haubrogaards nye Ejer Borgmester Grotum i Aalborg boede selvfølgelig ikke paa Gaarden, men en nær Slægtning af ham Seigr. Laurids Christian Grotum tog Bolig paa Haubrogaard, holdt Bryllup der 1751 med Jomfru Christiane Ilstorph, og forblev der til sin Død 1753, i hvilke Aar saavel han som Hustru oftere mødte i Sognene ved kirkelige Højtideligheder; Enken giftede sig med den nye Ejer Seigr. Peder Bering, som i 1755 havde købt Haubrogaard, og deres Bryllup stod ligeledes paa Gaarden. Sr. Peder Bering og Hustru holdt Omgang med Egnens Herremænd og Præster, blandt hvilke Kirkebogen nævner Ejerne af Kaas i Salling, af Ørnstrup og af Hvanstrup og Præsterne Sadolin i Blære, Lemvig

i Ulstrup og Flechtner i Hornum, hvorimod den lüttichauske Familie til Lerkenfeld og Mølgaard aldrig nævnes. Efter at have mistet sin Hustru 1776 solgte Peder Bering et Par Aar efter Haubrogaard til Mølgaards nye Ejere, daværende Lieutnant Friederich Rubeck Christian von Bülow, og disse tvende Gaarde havde fra nu af fælles Ejere, lige indtil Haubrogaard udparcelleredes og saaledes ophørte med at være Herregaard.

Da denne Gaard oftere er nævnt i det Foregaaende, og nu forenedes med Mølgaard, ville vi endnu anføre, hvad der af Kirkebøgerne og fra nogle andre Kilder kjendes til Haubrogaards ældre Historie. Gaarden Haubrogaard var beliggende i Haubro Sogn, Nordost for Mølgaard, tæt ved Vejen, som fra Chausseen fører mod Nord forbi de nuværende Haubrogaarde til Ulstrup, og kan man endnu ved den sydligste af disse Gaarde paavise tydelige Spor af Pladsen, hvor den ældre Gaard har ligget med sine Bygninger, Haver og Fiskedamme. Danske Atlas omtaler 1769 Gaarden som en gammel, men upriviligeret Sædegaard, smukt opbyggt, og som Ejere fra ældgammel Tid nævnes sammesteds adelige Folk af Familien Munk, nemlig Lille Munk til Hawgbro 1401; Søfren Munk til Hafbroe 1454; Peder Munk, hans Søn i Haubro, Væbner 1471; Søfren Munk, hans Søn til Hafbroe 1502. Om disse ældre Medlemmer af denne gamle danske Adelslægt har ingen yderligere Oplysning hidtil været at erholde. Familien Munck var vidtforgrenet heri Landet; den navnkundigste Gren af denne talrige Familie, som talte ikke færre end 10 forskjellige Vaabenmærker, var de saakaldte Rosen-Muncker, benævnedes saaledes efter Vaabenet, 3 røde Roser i Sølv Felt. Landsdommeren Mogens Munck, der bragte Kong Christiern den Anden den jyske Adels Opsigelsesbrev, † 1558, hørte til Rosen-Munckerne; ligeledes Ludvig Munck til Nørlund og Lundgaard, senere Befalingsmand i Trondhjem † 1603, bekjendt som Fader til Kirstine Munck, viet til Kong Christian 4; men skjøndt Rosen-Munckerne føre ganske de samme Fornavne: Ide, Anna, Karen og Kirsten, som de mølgaardske og haubrogaardske Muncker, høre disse dog neppe til denne Gren af Familien, men ere snarere Efterkommere af de saakaldte Bjælke-Muncker (som førte en Guld Bjælke i rødt Felt)

Familiens ældste Linie, blandt hvis ældste Ejendomme nævnes Holbro, maaskee det samme som Haubro. Rigtignok siger Adelslexiconnet, at Bjælkemunkerne uddøde med Hrr Ludvig Munck, Rigens Marsk, men da Dødsaaet ikke er angivet, lader det sig tænke, at de Ejere af Haubrogaard, som Pontoppidan nævner i Danske Atlas gjennem det 15 Aarhundrede, kunde tilhøre en Gren af disse Bjælke-Muncker. Under det ovenfor nævnte Pergaments Document af 1618 findes Mærke af Niels Muncks Segl, men da selve Seglet er ødelagt, lader ingen Oplysning sig hente herfra om de mølgaardske Munckers Vaaben. I Midten af 17 Aarhundrede udviser den gamle Kirkebog, at Haubrogaard fremdeles var i Familien Munks Besiddelse; 10 December 1652 døde nemlig Niels Munk til Haubrogaard, rimeligvis den samme Mand, som i Aaret 1618 underskrev det foranførte Pergamentsdocument til Vitterlighed, hvem Præsten Christen Andersen Hobro kalder: »min fornemme Promotor befodrer oc forfremmer, hand som haffde bevist mig saa megit got, at jeg aldrig hannem kand forglemme, ejheller jeg, at Jeg nogen tid saa god en fremmed Ven kand bekomme igjen, oc bleff hand meget prectigen og herligen begraffuit i haubro Kiercke den 31 December, som vaar den tredie ugis dag, som oc indfalt paa en fredag.« En Slægting af ham, Jomfru Else Munk, ægteviedes 19 Juni 1653 til Erlig oc velb. Mand Richard Munk til Hassinggaard i Vendsyssel; hun døde 10 Septbr. 1663 i Barselseng hos Moderen paa Bantzholm, hvorhen hun var kommen fra Vendsyssel, og blev begravet i Haubro Kirke under Haubrogaards og Mølgaard's Stole paa Søndresiden i sin Morfaders Grav den 1 October. Næste Ejer var Lauritz Munk til Haubrogaard, fød 14 April 1634, død 30 Januar 1677, hvorom Kirkebogen skriver: NB. Luctuosa memoria. Tisdagen den 30 Januar døde Eric og Velb. Mand Lauridtz Munck till Haubrogaard, min udkorne Ven oc Patron, i Fandrup (i Farsø Sogn) hos sin kiære Moder Erlig oc Velb. fru Anna Munck, der hand vilde haffue Reyst till Hualpsund. Mandagen tilforn besøgte jeg hannem den 29 Januar oc meddeelte hannem det hellige Alters Sacramente, oc indfalt hand till Gud aluorligen med sine Bønner; hans Liig nedlagt i Kiisten, bleff ført till Haubrogaard Kyndelmissedag den 2 Februari. Begraffuit i sine

Forfædris grav i Haubro Kiercke den 2 Martii, som vaar en Fredag. Lauritz Munck ægteviedes 19 Januar 1655 til Velb. Jomfru Birgithe Griis, med hvem han havde følgende paa Haubrogaard fødte Børn: Niels Munck fød 1655; Bagge Munck fød 1656; Hendrik Munck fød 1657 og Ide Munck fød 1658. Som Lauridtz Muncks Slægtninge nævner Kirkebogen Niels Munck, som 1657 og 1672 stod Fadder i Haubro Kirke, samt fire Søskende, Jomfruerne Else Munck, Kirsten Munck, Ellen Munck og Karen Munck, og desuden synes han at have havt en Halvsøster, som ogsaa hed Jomfru Else Munck, men som benævnes Fru Anna Munckis Datter til Forskjel fra Else Munck, Sal. Niels Munckis Datter til Haubrogaard. Omtrent en halv Snes Aar efter Mandens Død (ved Aaret 1662) flyttede Enken Fru Anna Munck med sine Døttre til Gaarden Bantzholm (i Haubro Sogn), hvor hun forblev boende i adskillige Aar, og stode disse Jomfruer jævnlig Fadder i Haubro Kirke. Af Døttrene ægteviedes Else Munck den Yngre (Sal. Niels Munckis Datter) i 1663, en Maaned forinden Else Munck den Ældre (Fru Anna Munckis Datter) afgik ved Døden, til en Ejer af Hassinggaard (Navnet ulæseligt i Kirkebogen), og stod dette Bryllup paa Bantzholm. Datteren Jomfru Elline Munck trolovedes 14 Marts 1675 med Thomas Lauritzen i Jelstrup (Haubro Sogn), men Vielsen fandt først Sted 28 Marts 1678, og boede Brudgommen dengang i Haubro; og endelig blev Just Christensen i Bantzholm og Velb. Jomfru Karen sammenviede i Ægteskab i Bantzholm 2 April 1675, hvorimod Jomfru Kirsten Munck synes at være død ugift. Lauritz Munck ejede Haubrogaard paa den Tid, da de polske og brandenburgske saakaldte Hjælpetropper huserede i Jylland, og nævner Kirkebogen ved Aaret 1659 en Rytter Antonius, som var Salvaguarde eller Sikkerhedsvagt paa Haubrogaard. Kortefters Lauridtz Muncks Død i 1677 synes Familien at have afhændet sine Ejendomme og at have forladt Egnen, da Kirkebogens Meddelelser om Familiens Medlemmer stanse ved dette Aar, uden i de efterfølgende Aar at nævne Nogensomhelst af den munckske Slægt.

Efterat Familien Munck, omtrent ved Aaret 1678, havde forladt Egnen, har Haubrogaard maaskee tilhørt Anders Skjøning paa Mølgaard, eller maaskee har Anders Kjerulf

paa Bjørnsholm allerede fra den Tid ejet Haubrogaard, som af hans Stervbo bortsolgtes paa Auctionen i 1737. Anders Kjerulf lod Haubrogaard bestyre af Forpagtere, og nævner Kirkebogen som saadanne velfornemme Jochum Thomason Galschyt (fra 1702—1710); velfornemme Anders Andersen (1710—1730), Seigneur Jens Jensen fra 1731—1737, i hvilket Aar, som anført, Gaarden solgtes ifølge Dom over Forpagteren for 282 Rd. 1 Mk. $5\frac{1}{4}$ Sk. til Seigneur Urban Bruun paa Hrr Cancelliraad og Borgmester Grotums Vegne, og angives Haubrogaards Størrelse dengang til Hartkorn 11 Tdr. 5 Skp. og 3 Fjdk. Den nye Ejer af Haubrogaard, Hrr Henrich Grotum, Cancelliraad og senere Justitsraad samt Borgmester i Aalborg, forøgede Haubrogaards Tilliggende betydeligt ved Kjøb af Jordegods. Han købte saaledes 23 August 1743 en Gaard i Haubro tilhørende Præsterne ved Viborg Domkirke, af Hartkorn 6 Tdr. 1 Fjdk. og 2 Alb. for 252 Rigsdaler; 1740, den 2 August, tilskjødede Provst Høyers Enke i Skivum Bente Cathrine Wassard Gaarden Bantzholm til Borgmester Grotum; endvidere tilskjødede Sognepræst Thomas Lillelund i Ulstrup 1 Juli 1741 samme Hrr Grotum et Hus med Kaalgaard og Toft nord og vestenfor Haubro Kirke samt en Eng af Hartkorn 2 Skp. og 2 Fjdk.; samme Aar tilskjødedes ham endvidere to Gaarde i Holme, Farsø Sogn, af Hrtk. 10 Tdr. 3 Skp. 1 Fjdk. og 1 Alb., og Jordegods i Haubro Sogn tilhørende Børglum Kloster, af Hrtk. 13 Tdr., for 260 Rigsdaler, og 1743 og 1745 tilskjødedes ham endelig 2 Gaarde i Jelstrup à 3 Tdr. Hartkorn.

Haubrogaard, der i Borgmester Grotums Tid var bleven en saa betydelig Ejendom, og som fra 1751—53 beboedes af hans Slægtning Lauritz Christian Grotum, tilskjødedes 3 Maj 1755 Stud. theologiæ Sr. Peder Bering, som samme Aar ægtede Sal. Grotums Enke Christiane Ilstorph. I Skjødet, som endnu er til, gives interessante Oplysninger om Gaardens daværende Størrelse; det hedder nemlig, at Salget indbefatter Haubrogaard, af Hartkorn 12 Tdr. 1 Fjdk. 2 Alb., med paastaaende Bygning af Rollingshus, Lade og tvende Fæhuse, samt tvende smaa Huse i Baggaarden, med hosliggende Frugt- og Damhauge med Frugt og vilde Træer besat, fremdeles 9 jordløse Huse (Norhøj, Sønderhøj, Blegholmen,

Ovshuset, Stolterhus, Sønderborg, Frøsang, Smidshuset, Nordborg) saavel som en udi Haubro beliggende Kgl. Privilegeret Kro af 2de Huse, samt 11 Bøndergaarde af tilsammen Hartkorn 58 Tdr. 2 Skp. 1 Fj.dk. 1 Alb. Haubrogaards nye Ejer, Hrr Peder Bering, som yderligere forøgede Gaardens Tilliggende ved i Aaret 1761 at kjøbe paa Auction af Aalborg Hospitals Strøgods i Haubro, Gislum og Farsø Sogne, af Hartkorn 20 Tdr. 2 Fj.dk., for den Sum 1643 Rigsdaler 5 Mk. 4 Sk., tilskjødede, som ovenfor omtalt, 16 Juni 1779 Haubrogaard med Bøndergods i Haubro, Bantzholm, Jelstrup, Holme og Vandrup for 4500 Rigsdaler til den nye Ejer af Mølgaard Hrr Lieutenant v. Bülow.

Friederich Rubeck Christian von Bülow, som var gift med Frøken Eva v. Lüttichau, erholdt af sine Svogre, Hans Helmuth v. Lüttichau til Skjærildgaard, Ritmester af Cavalleriet, Ove Bernhart v. Lüttichau til Haraldskjær, Major af Cavalleriet, samt Hans Vilhelm Kaalund til Hvanstrup, Major af Infanteriet, og Christen de Linde til Møldrup, Capitain af Infanteriet, Skjøde paa Mølgaard ved Svigermoderens Død i 1775. Skjødet, som er dateret 2 May 1775, angiver Mølgaards daværende Hartkorn saaledes: Hovedgaardens Hartkorn 10 Tdr. 6 Skp. 1 Fj.dk. 2 Alb., Haubro Kongetiende 15 Tdr. 4 Skp., Aars Kirketiende 20 Tdr. og Bøndergods 220 Tdr. 3 Skp. 3 Fj.dk. 1 Alb., tilsammen 266 Tdr. 6 Skp. og 1 Fj.dk., og angives Kjøbesummen til 16,750 Rigsdaler. Forinden Mølgaards nye Besidder i 1779 tilkjøbte sig Haubrogaard, havde han allerede 6 May 1777 af Hrr Peder Bering faaet Skjøde paa Haubro Kirke for 2200 Rigsdaler, og i de følgende Aar forøgede Ejeren, som nu var avanceret til Major von Bülow, sine Ejendomme yderligere ved følgende Handeler: 1782 den 8 Juni tilskjøder Laust Laustsen, Ejer af Næsborggaard, Major v. Bülow paa Mølgaard en Eng hørende under Næsborggaard for 150 Rigsdaler, og ikke længe efter, mellem Aarene 1783 og 1790, maa Bülow tillige være bleven Ejer af Gaarden Ørndrup i Vesterhornum Sogn (for Tiden af Størrelse c. 14 Tdr. Hartkorn), idet en Paategning paa Skjødet af 1782 nævner Velædle Hrr Nyssum til Ørndrup, medens et andet Skjøde af 15 Marts 1790 nævner Hrr Major von Bülow til Mølgaard og Ørndrup, ligesom det ogsaa er vist ifølge Kirkebogen, at

Hrr Majoren i Tiden 1785—1793 havde Bolig paa Ørndrup og stadigt benævnes som samtidig Ejer af Mølgaard og Ørndrup. Major v. Bülow ejede saaledes de tre Herregaarde Mølgaard, Haubrogaard og Ørndrup, tvende Kirker, Aars og Haubro, og en betydelig Del Bøndergods, som i hans sidste Aar endvidere forøgedes 1791 ved Kjøbet af Annexpræstegaarden i Haubro, stor 3 Tdr. 3 Skp. 3 Fjdk. Hartk., for 200 Rigsdaler, og 1793 ved at Ejeren af Hvanstrup, Hrr Jens Qvistgaard, tilskjødede ham 8 Tdr. 5 Skp. 1 Fjdk. $2\frac{1}{3}$ Alb. Hartkorn paa Støttrup Byes Mark for 868 Rigsdaler $5\frac{1}{3}$ Sk.

Denne store Jorddrot var tvende Gange gift; første Gang, som omtalt, med Frøken Lüttichau, kort efter hvis Død han flyttede fra Ørndrup (som atter kom til den lüttichauske Familie) tilbage til Mølgaard, hvor han tidligere havde boet fra 1775—1784, og hvor han kort efter sin Frues Død giftede sig igjen 13 Septbr. 1793 med Jomfru Henriette Marie Kold, en Datter af Sal. Herredsfoged Kold i Harrestruplund i Salling, med hvem han, medens han boede paa Mølgaard, havde tvende Børn, en Søn, Lorentz Peter, døbt 19 Febr. 1794, og en Datter, Marie Lovise, begravet 6 April 1795, 14 Dage gammel. Som Børn af hans første Ægteskab nævner Kirkebogen den lille Frøichen paa Mølgaard, Margrethe Kaas kaldet, som 22 May 1778 blev frembaaren i Kirken af Velbaarne Fru Majorinde v. Kaalund til Hvanstrup, medens Frøichen v. Bülow paa Mølgaard fulgte med og Mandsfadderne vare Høy Velbaarne Hrr Major von Lüttichau til Lerkenfeldt, Hrr Major Geisler til Eskjær og Hrr Lieutnant Kaalund til Hessel; derimod er det uvist, om den Frøken Christine Margrethe von Bülow, som 11 September 1795 ægteviedes til S. T. Hrr Johan Jakob von Bruun, Second Lieutnant ved det 3die jyske Infanteri-Regiment, indquarteret i Aalborg, ogsaa er en Datter, eller maaskee en Søster til Majoren, identisk med den nysnævnte Frøichen v. Bülow, som fulgte med ved Fadderstadsen.

Da Ejeren kun i de første og i de sidste Aar af sin Ejendomstid boede paa Mølgaard, medens han i Mellemtiden havde Bolig paa Ørndrup, holdt han i flere Aar Forpagtere paa Mølgaard, og som saadanne nævner Kirkebogen Sr. Ny-som, der 1788 havde en Søn til Kirke, kaldet Friederich

Rubeck Christian, efter Hrr v. Bülow, og 1790 en Datter, der blev kaldet Eva Lovise efter Fru v. Bülow, ved hvilken Lejlighed Hrr Majoren viste sin Forpagter den Ære, at staa Fadder til Datteren. Som tjenende Personer hos Hrr v. Bülow kan endvidere nævnes i 1785 en Fræcken Pige Grethe Ørum, som samme Aar ægtede Majorens Tjener Anders Staarup, der i Aaret 1790, ved den gamle Skoleholder Christen Ullitzes Død, fik dennes Embede som Skoleholder i Haubro; Skoleholderens første Søn kaldtes selvfølgelig Friedrich Rubeck Christian. Kirkebogen nævner fremdeles en Jomfru Dyhne paa Mølgaard, som 22 Septbr. 1786 sammenviedes i Huset paa Mølgaard med Hrr Svante Lassen, Forvalter paa Ørndrup, som siden flyttede til Øster-Oustrup i Aars Sogn, hvor hans Slægt endnu boer; ogsaa denne Mand viste Hrr Major Bülow sin Bevaagenhed ved at staa Fadder der 1793, sammen med Frøken Henriette Kold, som samme Aar blev hans Kone; endnu kan nævnes en Forvalter Wegner paa Mølgaard (1792), som nogle Aar efter, 3 August 1796 mødte i Retten i Løgstør paa Sognepræsten Hrr Stampes Vegne, i Anledning af Præstegaardens Taxation til Brandforsikkring. — Af alt det Anførte vil skjønnes, at Hrr Major von Bülow har været en omgængelig Mand, der ikke blot søgte Selskab med Egnens Herremænd og med sin fornemme Familie, men ogsaa med Smaafolk, og han synes paa Tidens patriarkalske Viis at have draget faderlig Omsorg for sine Undergivne. Hans Slægt maa iøvrigt leve endnu, hvilket fremgaaer af, at en Søn af Sejrherren ved Fredericia 6 Juli 1849 bærer alle Majorens Navne Friedrich Rubeck Christian Bülow.

Gaarden Haubrogaard, som engang havde fordunklet baade Mølgaard og Ørndrup ved sine adelige og fornemme Ejere og Forpagtere, naaede aldrig sin tidligere Glans, efter at være gaaet over i Bülows Besiddelse i 1779. Gaarden dreves først af Forpagteren Lars Jensen, men synes i de paafølgende Aar at være bortfæstet til tvende Bønder, Christen Nielsen og Christen Jensen, hvilke tvende Mænd, som boede hver i sin Ende af Haubrogaards Stuehus, fra 1788 benævnes i Kirkebogen som Gaardmænd paa Haubrogaard, og dette Fællesskab synes at have bestaaet indtil Begyndelsen af nærværende Aarhundrede, da det gamle Haubro-

gaard saa blev udstykket i flere Haubrogaarde, hvis Gaardmænd vare Fæstere under Mølgaard.

Det staaer endnu tilbage at omtale Mølgaards Ejere i Slutningen af forrige og gennem dette Aarhundrede. Det var i Aaret 1796, at Major v. Bülow afhændede Mølgaard til Hrr Hans Juel Glud; den nye Besidder, som var gift med Maren Gundorph, havde med denne følgende paa Mølgaard fødte Børn nemlig: en Datter Marie Cathrine Cecilia født 1797; en Datter Cecilia Caroline født 1798; en Søn Hans Jakob født 1799, og en Søn Jakob Magnus født 1800 og død tre Maaneder gammel. Familien Glud saa hos sig ved disse festlige Lejligheder som Faddere en Frøken Lüttichau fra Ørndrup, Hrr Kjerulf paa Gunderupgaard, Hrr Qvistgaard paa Hvanstrup og Sognepræsten i Vester-Hornum Hrr Stampe (1798); Hrr Lieutnant Kaalund paa Gunderstedgaard (1799) og Hrr Michel Kjeldsen fra Lerkenfelt (1800). Men Mølgaard blev ikke længe i denne Ejers Hænder; den kjøbtes i 1802 af den nuværende Ejers Fader Hrr Peder Kjeldsen for nogle og halvfjerdsindstyve tusinde Rigsdaler, og er Mølgaard senere forbleven hos denne Familie. Mølgaards Udbygninger, som i Sommeren 1870 afbrændte ved Lynnedslag, ere af den nuværende Ejer, Hrr Niels Kjeldsen, gjenopførte smukt og solidt af Grundmur, tækkede med Spaantag. Gaardens Hartkorn udgjør i 1875 25 Tdr., hvortil kommer Fæstegods 40 Tdr. 5 Skp. 1½ Alb., ialt 65 Tdr. 5 Skp. 1½ Alb. foruden Aars og Haubro Kirker.

Historiske Efterretninger om forsvundne Skove i det nordlige Vendsyssel.

Af A. Peter Gaardboe.

Vel ved man, at vidtstrakte og tykke Skovstrækninger ere forsvundne siden Danmarks første Bebyggelse, men man savner samlede Oplysninger om, hvilke Skove der ere forsvundne i de forskjellige Landsdele i de sidste Aarhundreder, og da jeg, ved at samle Stof til mine historisk-topografiske Arbejder fra det nordlige Vendsyssel, er truffen paa endel Oplysninger om Fortids Skove navnlig i Horns og Vennebjerg Herreder, vil jeg gjøre en Begyndelse med at bevare samme for Efterslægten, og jeg vil ønske, at disse faa Meddelelser maa blive efterfulgte af lignende Oplysninger fra andre Egne. Foruden i Geheimearkivet har jeg i flere af Horns Herreds Tingbøger samt i Baggessvogns og Nørre Elkjærs Godsarkiver fundet adskillige Oplysninger om betydelige Skovstrækninger, som ere tilintetgjorte i Løbet af de sidste 3 à 4 Aarhundreder. At forskjellige Skovperioder have afløst hverandre i Tidernes Løb som Følge af, at Landet langsomt men stadigt hæver sig, er for længe siden paa vist af Professor J. Steenstrup, som har oplyst, at Landet meget tidlig har haft en Skovperiode med Løvtræer, derefter mægtige Naaletræskove og siden vore endnu havende Bøgeskove. Enhver af disse Skovperioder antages at have haft en Varighed af flere tusind Aar.

I Geheimearkivet findes et Hefte vidimerede Copier af Breve og Documenter, som findes ved Viborg Domcapitel,